

Mashco-Piro i Kawahiva

25 sierpnia 2013

CZERWCOWY KONTAKT Z MASHCO PIRO

W drugiej połowie sierpnia 2013 roku organizacje indiańskie z peruwiańskiej Amazonii, AIDSEP i FENAMAD, upubliczniły zapis filmowy ze spotkania z Indianami Mashco Piro nie utrzymującymi stałego kontaktu ze społeczeństwem narodowym. Ponad 100 członków ludu Mashco Piro pojawiło się nad brzegiem rzeki Las Piedras naprzeciwko społeczności Monte Salvado, w regionie Tambopata (Madre de Dios) położonym w południowo-wschodniej części Peru. Do spotkania doszło w dniach 24-26 czerwca. Po raz pierwszy udało uwiecznić się członków tego ludu z tak bliska, a co za tym idzie, dostarczyć niezbitych dowodów potwierdzających istnienie nieskontaktowanych ludów w tej części Peru.

Początek trwałej izolacji Mashco Piro datuje się na okres boomu kauczukowego, kiedy to na przełomie XIX/XX wieku lateksowa gorączka objęła znaczną część Amazonii i doprowadziła do masakr, wyzysku i wyniszczenia wielu rdzennych narodów w Peru i Brazylii. Traumatyczne doświadczenia skłoniły przodków Mashco Piro do wycofania się i unikania bezpośrednich zbliżeń z kolonistami penetrującymi okoliczne terytoria. Obecnie łączna populacja Mashco Piro wynosi prawdopodobnie ok. 600 osób, żyjących w kilku osobnych klanach. Od lat 80. XX wieku notuje się sporadyczne kontakty między Mashco Piro i różnymi podmiotami osobowymi funkcjonującymi na pograniczu szlaku ich wędrówek. W 2007 roku zaobserwowano obecność Mashco Piro nad brzegiem rzeki Las Piedras, wykonano wówczas fotografie potwierdzające aktywność izolowanych Indian. Jednocześnie urzędnicy odpowiedzialni za monitorowanie ruchu izolowanych społeczności po brazylijskiej stronie granicy zaobserwowali wzmożone ślady obecności członków tej grupy etnicznej w Brazylii.

Indianie Mashco Piro prowadzą wędrowny tryb życia, służy to niepomiernej strategii unikania kontaktu. Zajmują się myślistwem, połowem ryb, zbieractwem, nie uprawiają ziemi. Spotkanie z czerwca 2013 roku, pierwsze od dwóch lat, potwierdza wzmożoną presję na ziemie Mashco Piro. Trasy migracji społeczności penetrowane są przez drwali i poszukiwaczy szlachetnego drewna tj. mahoń oraz handlarzy narkotyków, niepokój wśród Indian mogą wzbudzać niskie przeloty samolotów i helikopterów obsługujących nie tak odległą eksplorację ropy naftowej i gazu. Pojawienie się Mashco Piro naprzeciwko wioski Monte Salvado zamieszkaney przez Indian Yine, wywołało napiętą atmosferę – w ostatnich latach notowano incydentalne przypadki ataków. W 2010 roku strzałą wypuszczoną z ukrycia, prawdopodobnie przez Mashco Piro raniony został młody członek społeczności z Monte Salvado. Mashco Piro wyposażeni we włócznie, łuki i strzały wzbudzają więc zrozumiałą niepokój. Równocześnie lokalni Yine wiedzą, że izolowani Indianie nie posiadają odporności immunologicznej na choroby zewnętrzne, grypa i inne infekcje mogą skutkować epidemią, a w jej rezultacie wyniszczającą depopulacją. Nad rzeką Madre de Dios i jej dopływami działa stowarzyszenie indiańskie FENAMAD, zasłużone i znane ze swego zaangażowania w ochronę izolowanych społeczności, Yine mający styczność z Mashco Piro są więc uwrażliwieni na mogące zaistnieć zagrożenia. To też wpłynęło na odpowiedzialne zachowanie podczas czerwcowego spotkania nad brzegiem Las Piedras.

W dniach 24-26 czerwca Mashco Piro, którzy stanęli naprzeciw Monte Salvado korzystając z niskiego poziomu wody zamierzali przejść na drugą stronę rzeki. Yine mówiący językiem z tej samej grupy językowej poinstruowali ich jednakże aby dla bezpieczeństwa pozostali na swoich pozycjach. Na nagraniu widać kilku Mashco Piro stojących pośrodku rzeki lecz nie przechodzących na drugą stronę. Izolowani Indianie poprosili o użyczenie im jedzenia, maczet i lin, co w drodze wymiany, przy wykorzystaniu środków pośrednich zostało im przekazane. Jak

poświadczył prezes organizacji FENAMAD, Klaus Quicque, produkty potrzebne Mashco Piro, w tym banany i maczety załadowano na łodzi i skierowano w ich kierunku, co także dostrzegamy na zapisie filmowym. Tym sposobem udało się uniknąć zbyt poufałego kontaktu, podczas którego nie zapewniono by im gwarancji nienaruszalności fizycznej.

Antropolożka Beatriz Huertas twierdzi, że sam fakt pojawienia się Mashco Piro nad brzegiem Las Piedras nie jest niczym niezwykłym; zbierają żółwie jaja i obozują nad rzekami, zwłaszcza w okresie gdy poziom wód jest niski. Nietypową jest natomiast ich obecność tak blisko społeczności Monte Salvado. Huertas sugeruje, że Indian mogła zdenerwować eksploatacja zasobów leśnych przez grupy najeżdżające ich terytoria. Quicque zaleca nie lekceważenie zagrożenia, gdyż jak przypomina, Mashco Piro padli ofiarą ludobójstwa w połowie lat 80. XX wieku z rąk drwali i handlarzy mahoniem.

Lokalni Indianie Yine za rozwój wydarzeń także obwiniają zewnętrzną ingerencję: „Jesteśmy otoczeni przez kompanie drwali i koncesje, które wywierają presję na naszą ziemię. Są wewnątrz naszego lasu, biorą naszą zwierzynę, ryby i drzewa. Dzielimy naszą ziemię z nieskontaktowanymi Mashco Piro... przybywają często do naszych domów z powodu presji ze strony drwali i handlarzy narkotyków. Tu w Peru nie ma wsparcia ze strony rządu”.

AIDSEP, organizacja reprezentująca Indian z peruwiańskiej Amazonii przytacza szereg niebezpieczeństw, które rysują się dziś przed Mashco Piro. Z jednej strony jest to rozwój prac naftowych i gazowych w bloku koncesyjnym 88, z drugiej nielegalna działalność drwali gotowych na siłowe rozwiązania w przypadku spotkania Mashco Piro. Działacze AIDSEP przypomnieli przy tej okazji nieprzejednaną postawę niedawnego prezydenta Peru Alana Garcii. Zarówno on, jak i przedstawiciele państwowego przedsiębiorstwa naftowego Perupetro naigrywali się z faktu egzystencji nieskontaktowanych grup indiańskich w Peru. Garcia ich

istnienie określił mianem wymysłu antropologów i ekologicznych organizacji pozarządowych; jego stronnicy porównywali Indian Izolowanych do potwora z Loch Ness: „Nikt ich nie widział, lecz każdy o nich mówi” – ogłosiła Cecilia Quiroz, rzeczniczka Perupetro. Retoryka ta służyła naonczas rządowemu projektowi nakierowanemu na masowe zagospodarowanie Amazonii, czego pokłosie jest odczuwalne po dziś.

Szacunkowo na terenie peruwiańskiej Amazonii żyje 15 izolowanych grup Indian o łącznej populacji do 3,5 tys. osób. W 2009 roku kilkuset mieszkańców Polski za pośrednictwem dwóch odrębnych petycji wezwało premiera RP Donalda Tuska do publicznego wystąpienia w obronie łamanych praw Rdzennych Mieszkańców w Brazylii i Peru, z uwzględnieniem sytuacji Indian Izolowanych. Pomimo apelu polski rząd pozostał bierny, chociaż w czerwcu 2009 roku sprzedał czołgi na użytek peruwiańskiej armii. Transakcja zbiegła się w czasie z wielotygodniową eskalacją konfliktu między peruwiańskim rządem a szeregiem grup tubylczych z peruwiańskiej Amazonii.

INDIANIE KAWAHIVA NA NAGRANIU FUNAI

Rządowa agencji ds. Indian w Brazylii (FUNAI) opublikowała nagranie w którym uwieczniono członków nieskontaktowanego ludu Kawahiva. Film zarejestrowano w 2011 roku, ale dopiero w sierpniu 2013 roku zdecydowano się na jego upublicznienie. Na niedługim nagraniu, wykonanym z ukrycia przez pracownika agencji, widać dziewięciu członków plemienia podczas wędrówki przez las. Mężczyźni niosą łuki i strzały, kobiety natomiast kosze i małe dzieci. W pewnym momencie jedna z kobiet dostrzega obecność osoby obserwującej ruch społeczności, podnosi alarm i w ten czas wszyscy pośpiesznie oddalają się od miejsca zdarzenia.

Pierwsze wzmianki o Kawahiva pochodzą z 1750 roku, dzisiaj jednakże rdzenni mieszkańcy z tej grupy etnicznej stanowią niewielki koczowniczy lud zagrożony widmem wymarcia. Według

niektórych prognoz populacja ich nie przekracza pięćdziesięciu osób. I tak obszar Rio Pardo zamieszkały przez Kawahiva stał się w ostatnim dziesięcioleciu miejscem inwazji drwali i farmerów, z których przynajmniej część gotowa była dokonać eksterminacji indiańskiej społeczności. W czasie tym doszło do przypadków cichych morderstw w głębi lasu. Zarzuty dotyczące ludobójstwa na nieskontaktowanych Kawahiva i przestępstw przeciwko środowisku naturalnemu badane były przez prokuratora federalnego w 2005 roku. Wydano wówczas 90 nakazów aresztowania, zatrzymano wiele osób, ostatecznie jednak nie udało się zidentyfikować rzeczywistych sprawców ataków na Indian.

Od 1998 roku FUNAI okresowo wysyła grupy robocze do obszaru, których zadaniem jest monitorowanie sytuacji Kawahiva bez nawiązywania z nimi kontaktu. Pracownicy agencji znajdują opuszczone malocas z niezbędnymi przedmiotami takimi jak strzały, kosze wypełnione orzechami, a także hamaki wykonane z włókien drzew. W 2008 roku antropolog Gilberto Anzahna, członek zespołu FUNAI, wyraził przekonanie, że jeśli terenom Rio Pardo zostanie zagwarantowana właściwa ochrona, to tamtejsi Kawahiva zyskają szansę na regenerację i odbudowę własnej populacji.

Opracowanie: Damian Żuchowski
Dla „Wolnych Mediów”

BIBLIOGRAFIA

1. Frank Bajak „Isolated Mashco-Piro Indians appear in Peru”
<http://news.yahoo.com/isolated-mashco-piro-indians-appear-peru-034457368.html>
2. Uncontacted Mashco-Piro tribe filmed in close encounter
<http://www.survivalinternational.org/news/9497>
3. Miembros De AIDSESEP y FENAMAD Presentan Video Exclusivo De Los Mashco Piro
<http://www.aidesep.org.pe/miembros-de-aidesep-y-fenamad-presen>

tan-video-exclusivo-de-los-mashco-piro/

4. AIDSEP y Los Pueblos Autonomos – Aislamiento voluntario y contacto inicial

<http://www.aidesep.org.pe/aidesep-y-los-pueblos-autonomos-aislamiento-voluntario-y-contacto-inicial/>

5. “Atak izolowanych Indian Mashco Piro”

<http://wolnemedi.net/wiadomosci-ze-swiata/atak-izolowanych-indian-mashco-piro/>

6. „Caught on camera: Isolated Amazon tribe captured for the first time on video before vanishing into the woods after encounter with, the enemy”

<http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2394233/Brazils-isolated-Amazon-Kawahiva-Tribe-captured-time-video.html>

7. “Imagens inéditas mostram tribo que ainda vive isolada na Amazônia”

<http://g1.globo.com/jornal-hoje/noticia/2013/08/imagens-ineditas-mostrar-tribo-que-ainda-vive-isolada-na-amazonia.html>

8. “Vídeo inédito comprova existência de índios da tribo Kawashiva no Mato Grosso”

<http://noticias.terra.com.br/brasil/politica/video-inedito-com-prova-existencia-de-indios-da-tribo-kawashiva-no-mato-grosso,39897aa896f70410VgnCLD2000000ec6eb0aRCRD.html>

9. “Justiça obriga União e Funai a concluir demarcação da TI Kawahiva do Rio Pardo”

<http://cimi.org.br/site/pt-br/?system=news&action=read&id=7092>

10. „Depesza o sytuacji Indian w Brazylii”

<http://wolnemedi.net/spoleczenstwo/indianie-w-brazylii-xi2007-iv2008/>